

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

ul. Legionów 57, 43-300 Bielsko-Biala,
tel. (0-33) 810-10-54, 816-41-42, fax.: (0-33) 810-09-78
www.bfesa.com e-mail: bfesa@bfesa.com

Sad Rejonowy w Bielsku-Bialej, RHB 3363; Zarząd : Małgorzata Skucha; kapitał
zakładowy 6.509.000 zł
Członek Polskiej Izby Ekologii
NIP: 937-21-69-208; REGON 072132702

Program Ochrony Środowiska Gminy Pawłowice

BIELSKO-BIALA, MAJ 2002 r.

Program Ochrony Środowiska Gminy Pawłowice

Zespół autorski:

Andrzej Blarowski
Agnieszka Chylak
Mariusz Polanski
Jerzy Rapacz
Małgorzata Skucha
Ewa Strzałkowska
Zygmunt Wyroba

*Zespół autorski pragnie złożyć serdeczne podziękowanie
pracownikom Urzędu Gminy Pawłowice za udostępnienie
niezbędnych materiałów oraz poświęcony czas w przygotowaniu
niniejszego opracowania.*

SPIS TRESCI

1	WSTEP.....	8
1.1	Cel opracowania	8
1.2	Opis przyjętej metodyki	8
1.3	Lokalizacja Gminy Pawlowice	11
1.4	Historia.....	12
1.5	Geologia.....	13
1.6	Klimat i szata roślinna	13
1.7	Sytuacja społeczna, zaludnienie, ruch naturalny ludności	14
1.8	Struktura utrzymania i zatrudnienia	15
1.9	Charakterystyka sektora gospodarczego.....	15
1.10	Strategiczne założenia rozwoju Gminy Pawlowice.....	16
1.	Cel rozwoju Gminy Pawlowice	16
2	KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE PAWLOWICE.....	18
2.1	Gospodarka wodno-sciekowa.....	18
2.1.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	18
2.1.1.1	Hydrografia.....	18
2.1.1.2	Wykorzystanie zasobów wodnych.....	19
	Jakość wód podziemnych.....	22
	Sołectwa.....	29
2.1.2	Planowane cele w dziedzinie gospodarki wodno-sciekowej uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej.	31
2.1.3	Lista przedsięwzięć priorytetowych.....	36
2.1.3.1	Priorytety krótkookresowe – do roku 2004	36
2.1.3.2	Priorytety długookresowe – do roku 2015	36
2.1.4	Analiza techniczno-ekonomiczna	37
2.1.5	Analiza formalno-prawna	39
2.1.6	Matryca logiczna	42
2.1.7	Wnioski.....	45
2.2	Gospodarka odpadami	47
2.2.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami	47
2.2.1.1	Odpady komunalne	47
2.2.1.2	Odpady inne niż komunalne	51
2.2.1.3	Odpady niebezpieczne	53
2.2.2	Założenia programu gospodarki odpadami.....	54
2.2.2.1	Prognoza powstawania i bilans odpadów komunalnych.....	54
2.2.3	Określenie stanu docelowego	56

2.2.3.1	Cele krótkoterminowe do roku 2004.....	59
2.2.3.2	Cele długoterminowe do roku 2015.....	59
2.2.3.3	Lista przedsięwzięć priorytetowych.....	60
2.2.4	Analiza techniczno-ekonomiczna zadań gospodarki odpadowej	61
2.2.5	Analiza formalno-prawna	62
Matryca logiczna		65
2.2.6	Wnioski.....	67
2.3 Ochrona ziemi i gleb.....		68
2.3.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	68
2.3.2	Planowane cele w zakresie ochrony ziemi i gleb uwzględniające wymagania Unii Europejskiej.....	71
2.3.2.1	Cele krótkoterminowe do roku 2004.....	71
2.3.2.2	Cele długoterminowe do roku 2015.....	71
2.3.3	Lista przedsięwzięć priorytetowych.....	71
2.3.4	Analiza techniczno – ekonomiczna	74
2.3.5	Analiza formalno prawna	75
2.3.6	Matryca logiczna	77
2.4 Ochrona powietrza.....		81
2.4.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	81
2.4.2	Cele krótkoterminowe do 2004r.....	83
2.4.3	Cele długoterminowe do 2015r.....	84
2.4.4	Lista przedsięwzięć priorytetowych.....	84
2.4.5	Analiza techniczno-ekonomiczna	85
2.4.6	Analiza formalno-prawna	86
2.4.7	Matryca logiczna	90
2.4.8	Wnioski.....	92
2.5 Ochrona przed hałasem.....		93
2.5.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	93
2.5.1.1	Hałas przemysłowy.....	95
2.5.1.2	Hałas drogowy	95
2.5.1.3	Hałas kolejowy	96
2.5.1.4	Hałas lotniczy.....	96
2.5.2	Cele krótkoterminowe do 2004r.....	97
2.5.3	Cele długoterminowe do 2015r.....	97
2.5.4	Lista przedsięwzięć priorytetowych.....	97
2.5.4.1	Ochrona przed hałasem przemysłowym	98
2.5.4.2	Ochrona przed hałasem drogowym.....	98
2.5.4.3	Ochrona przed hałasem kolejowym	99
2.5.4.4	Zagrożenie hałasem lotniczym	100
2.5.5	Analiza techniczno-ekonomiczna	100
2.5.6	Analiza formalno-prawna	101
2.5.7	Matryca logiczna	106
2.5.8	Wnioski.....	108
2.6 Ochrona przyrody		109
2.6.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	109
2.6.1.1	Zbiorowiska roślinne.	109
2.6.1.2	gospodarka łowiecka, rybactwo i wędkarstwo	115
2.6.1.3	Zielenie urządzone	118

2.6.1.4	Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.....	121
2.6.2	Planowane cele w dziedzinie ochrony przyrody (cele krótkoterminowe do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015), uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej.....	124
2.6.2.1	Ochrona obszarów i obiektów przyrodniczych.....	124
2.6.2.2	Zalesienia i zadrzewienia w gminie	126
2.6.3	Lista przedsięwzięć priorytetowych w zakresie ochrony przyrody, leśnictwa i edukacji ekologicznej.....	126
2.6.3.1	Zadania krótkookresowe (2002 – 2004 r.).....	126
2.6.3.2	Zadania długookresowe (2002 – 2015).....	127
2.6.3.3	Określenie programu działań, wynikającego z zaspokojenia potrzeb w zakresie realizacji przedsięwzięć krótko- i długookresowych.....	127
2.6.3.4	Określenie proponowanych zadań i szacunkowych kosztów w ochronie przyrody, leśnictwa i edukacji ekologicznej.....	128
2.6.4	Analiza formalno-prawna	131
2.6.5	Matryca logiczna	137
2.7	Edukacja ekologiczna.....	142
2.7.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu w dziedzinie edukacji ekologicznej 142	
2.7.2	Planowane cele krótkookresowe i długookresowe w dziedzinie edukacji ekologicznej.....	145
2.7.2.1	Zadania w zakresie edukacji ekologicznej	146
2.7.3	Analiza techniczno-ekonomiczna	148
2.7.4	Analiza formalno-prawna	149
2.7.5	Matryca logiczna	151
3	MOŻLIWOŚCI FINANSOWE GMINY PAWŁOWICE	154
3.1	Możliwości finansowania projektów inwestycyjnych.....	154
3.2	Analiza ekonomiczno-finansowa budżetu gminy Pawłowice.....	156
3.3	Zdolności inwestycyjne – prognoza budżetu Gminy Pawłowice na lata 2003 2015 158	
3.4	Wnioski wynikające z analizy budżetu Gminy Pawłowice w latach 2000-2001 oraz w prognozowanym okresie do 2015 roku.....	161
4	SPOSOBY I KRYTERIA OKREŚLANIA PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH PRZYGOTOWYWANIE WIELOLETNICH PLANÓW INWESTYCYJNYCH	163
5	SYSTEM OCENY REALIZACJI PROGRAMU WRAZ Z PROPONOWANYMI WSKAZNIKAMI.....	165
5.1	Mierniki (wskazniki) ekorozwoju.....	165
5.1.1	Wskazniki ekorozwoju w Unii Europejskiej.....	167
5.1.2	Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa.....	169
5.1.3	Mierniki na poziomie województwa	171

6	LISTA PRZEDSIĘWZIĘC PRIORYTETOWYCH – HARMONOGRAM DZIAŁAŃ ..	175
7	MOŻLIWOŚCI POZYSKIWANIA DOFINANSOWANIA.....	182
	Fundusze pomocowe.....	182
	Emisja obligacji komunalnych.....	182
	Partnerstwo Publiczno Prywatne.....	182
8	BIBLIOGRAFIA.....	185

SPIS TABEL

Tabela 1-1 Ruch naturalny ludności.....	14
Tabela 2-1 Przepływy charakterystyczne rzeki Pszczynki w przekroju posterunku wodowskazowego „Pszczyna”	19
Tabela 2-2 Przepływy charakterystyczne rzeki Piotrówki w przekroju posterunku wodowskazowego „Zebrzydowice”.....	19
Tabela 2-3 Przepływy charakterystyczne rzeki Pielgrzymówki w przekroju posterunku wodowskazowego „Zebrzydowice”.....	20
Tabela 2-4 Monitoring wód podziemnych GZWP „Jastrzebie” za rok 2000	23
Tabela 2-5 Struktura zużycia wody dla Gminy	24
Tabela 2-6 Monitoring wód rzeki Pszczynki za lata 1999 - 2000.....	26
Tabela 2-7 Monitoring wód rzek Piotrówki i Pielgrzymówki za lata 1999 - 2000	27
Tabela 2-8 Jakość ścieków dopływających do oczyszczalni OP2 oraz ścieków oczyszczonych, stan za 2001 rok.....	28
Tabela 2-9 Bilans ścieków bytowo – gospodarczych	29
Tabela 2-10 Gospodarka wodno-ściekowa w kopalni KWK „Pniówek” (wg stanu na 2000 rok).....	30
Tabela 2-11 Prognoza potrzeb inwestycyjnych dla kanalizacji	33
Tabela 2-12 Zestawienie zakresu rzeczowego robót kanalizacyjnych	35
Tabela 2-13 Szczegółowe zestawienie rzeczowo-finansowe zadań do zrealizowania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej – wariant pełny.....	38
Tabela 2-14 Bilans odpadów komunalnych w Gminie Pawłowice	48
Tabela 2-15 Skład odpadów komunalnych [%]	48
Tabela 2-16 Potencjalna ilość poszczególnych frakcji w odpadach komunalnych do przerobu lub odzysku [Mg].....	49
Tabela 2-17 Prognoza powstawania odpadów komunalnych na terenie Gminy Pawłowice w latach 2002-2015.....	56
Tabela 2-18 Bilans odpadów komunalnych wytworzonych w latach 2002-2015	56
Tabela 2-19 Scenariusz I - szczegółowe zestawienie rzeczowo-finansowe	61
Tabela 2-20 Scenariusz II - szczegółowe zestawienie rzeczowo-finansowe	61
Tabela 2-21 Aktualne użytkowanie terenów w Gminie Pawłowice	68
Tabela 2-22 Struktura gospodarstw rolnych w Gminie Pawłowice	69
Tabela 2-23 Zawartość metali ciężkich w glebie w Gminie Pawłowice	70
Tabela 2-24 Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb.....	71
Tabela 2-25 Cele długoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb.....	71
Tabela 2-26 Zadania priorytetowe w zakresie ochrony ziemi i gleb i szacunkowe koszty w ujęciu optymistycznym.....	74
Tabela 2-27 Wariant realistyczny wykonania zadań priorytetowych w zakresie ochrony ziemi i gleb oraz szacunkowe ich koszty w ujęciu realistycznym.....	75
Tabela 2-28 Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony powietrza.....	83
Tabela 2-29 Cele długoterminowe w zakresie ochrony powietrza.....	84

Tabela 2-30 koszty realizacji zadań związanych z ochroną powietrza.....	85
Tabela 2-31 Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.....	97
Tabela 2-32 Cele długoterminowe w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.....	97
Tabela 2-33 Realizacja zadań związanych z ochroną przed hałasem.....	100
Tabela 2-34 Wybrane półnaturalne nielesne zbiorowiska roślinne na terenie.....	111
Tabela 2-35 Fragmenty naturalnych lasów na terenie gminy Pawłowice	113
Tabela 2-36 Stan powierzchniowy obwodów łowieckich na terenie gminy Pawłowice	116
Tabela 2-37 Pomniki przyrody na terenie gminy Pawłowice, wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.	120
Tabela 2-38 Proponowane małoobszarowe formy ochrony przyrody na terenie gminy Pawłowice	125
Tabela 2-39 Proponowane pomniki przyrody na terenie gminy Pawłowice	125
Tabela 2-40 Określenie proponowanych zadań i szacunkowych kosztów w ochronie przyrody, leśnictwa i edukacji ekologicznej. Wariant optymistyczny.....	128
Tabela 2-41 Określenie proponowanych zadań i szacunkowych kosztów w ochronie przyrody, leśnictwa i edukacji ekologicznej. Wariant realistyczny	130
Tabela 0-1 Wariant „maksimum” realizacji zadań niezbędnych do wykonania w zakresie Edukacji Ekologicznej.....	148
Tabela 0-2 Wariant „minimum” realizacji zadań niezbędnych do wykonania w zakresie Edukacji Ekologicznej.....	149
Tabela 3-1 Budżet Gminy Pawłowice	156
Tabela 3-2 Wskazniki finansowe Gminy Pawłowice	157
Tabela 3-3 Bilans dochodów i wydatków gminy Pawłowice	159
Tabela 3-4 Nakłady finansowe na inwestycje a możliwości budżetu Gminy.....	160
Tabela 4-1 Wagi przeliczeniowe i opis znaczenia poszczególnych wartości współczynnika oceny dla kolejnych kryteriów oceny inwestycji	164
Tabela 5-1 Zestaw mierników charakteryzujących priorytety F Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego	171
Tabela 7-1 Podstawowe formy publiczno-prywatnego partnerstwa w sektorze usług komunalnych	184

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1-1 Gmina Pawłowice - orientacja	11
Rysunek 1-2 Struktura utrzymania i zatrudnienia.....	15
Rysunek 2-1 Rozmieszczenie GZWP w okolicy Pawłowic	21

1 Wstep

1.1 Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania było stworzenie Programu Ochrony Środowiska Gminy Pawłowice, którego realizacja doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, do efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagan obowiązującego w tym zakresie prawa Unii Europejskiej.

Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, odnoszące się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Przy tworzeniu Programu przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia w pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień techniczno-ekonomicznych związanych z przyszłymi projektami.

Ponadto celami Programu Ochrony Środowiska są:

- rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska (zadania te w większości stanowią zadania własne Gminy),
- wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych inwestycji (ustalenie priorytetów),
- przedstawienie rozwiązań technicznych, analiz ekonomicznych, formalno-prawnych dla proponowanych działań proekologicznych, wyznaczenie optymalnych harmonogramów realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy ze wskazaniem źródeł finansowania.

1.2 Opis przyjętej metodyki

Rozdział I opracowania pt.: „Program Ochrony Środowiska” poświęcony jest zagadnieniom ogólnym przybliżającym charakterystykę Gminy Pawłowice. Charakterystykę i ocenę stanu aktualnego będącego podstawą do przygotowania programu przedstawiono w rozdziale I, w częściach opracowania poświęconych poszczególnym kierunkom ochrony środowiska. Rozdziały III, IV i V dotyczą możliwości finansowania i kryteriów określania priorytetów inwestycyjnych oraz systemu oceny Programu. Całość opracowania zamykają rozdziały VI i VII ukazujące harmonogram działań i możliwości pozyskiwania środków finansowych.

Program Ochrony Środowiska Gminy Pawłowice opracowano zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627) czyli zgodnie z przepisami nowego prawa o ochronie środowiska, a w szczególności:

„**Art. 14.** 1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,
 - 2) priorytety ekologiczne,
 - 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
 - 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.
2. Polityka ekologiczna państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Art. 17. 1. Zarząd województwa, powiatu i Gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

2. Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez zarząd jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska.

3. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy Gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i Gminy.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada Gminy.

2. Z wykonania programów zarząd województwa, powiatu i Gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie Gminy.”

Ponadto Program uwzględnia zapisy:

- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego i Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pawłowice

Program powstał również w oparciu o dane pochodzące z licznych źródeł, a to przede wszystkim:

1. Opracowania udostępnione przez Gminę, a w szczególności:
 - Projekty budowlano-wykonawcze sieci kanalizacji sanitarnej dla Gminy Pawłowice
 - Sprawozdanie z realizacji wykonania budżetu Gminy Pawłowice za 2000 rok
 - Program Aktywizacji Gospodarczej Gminy Górniczej Pawłowice
2. Dane zebrane przez zespół autorów Programu,
3. Opracowania i raporty takich instytucji jak m.in.:
 - Ministerstwo Ochrony Środowiska,
 - Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
4. Materiały konferencyjne,
5. literatura specjalistyczna.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska dotychczasowe **programy zrównowzonego rozwoju oraz ochrony środowiska** zastąpione zostały **programami ochrony środowiska** – z których realizacji co 2 lata sporządzane są raporty.

Zrównowazony rozwój w myśl prawa polskiego to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Wprowadzenie zasady zrównowzonego rozwoju niesie ze sobą określone konsekwencje, m.in. takie, iż zagadnienia ochrony środowiska należy rozpatrywać systemowo, czyli w powiązaniu z działaniami społecznymi i gospodarczymi.

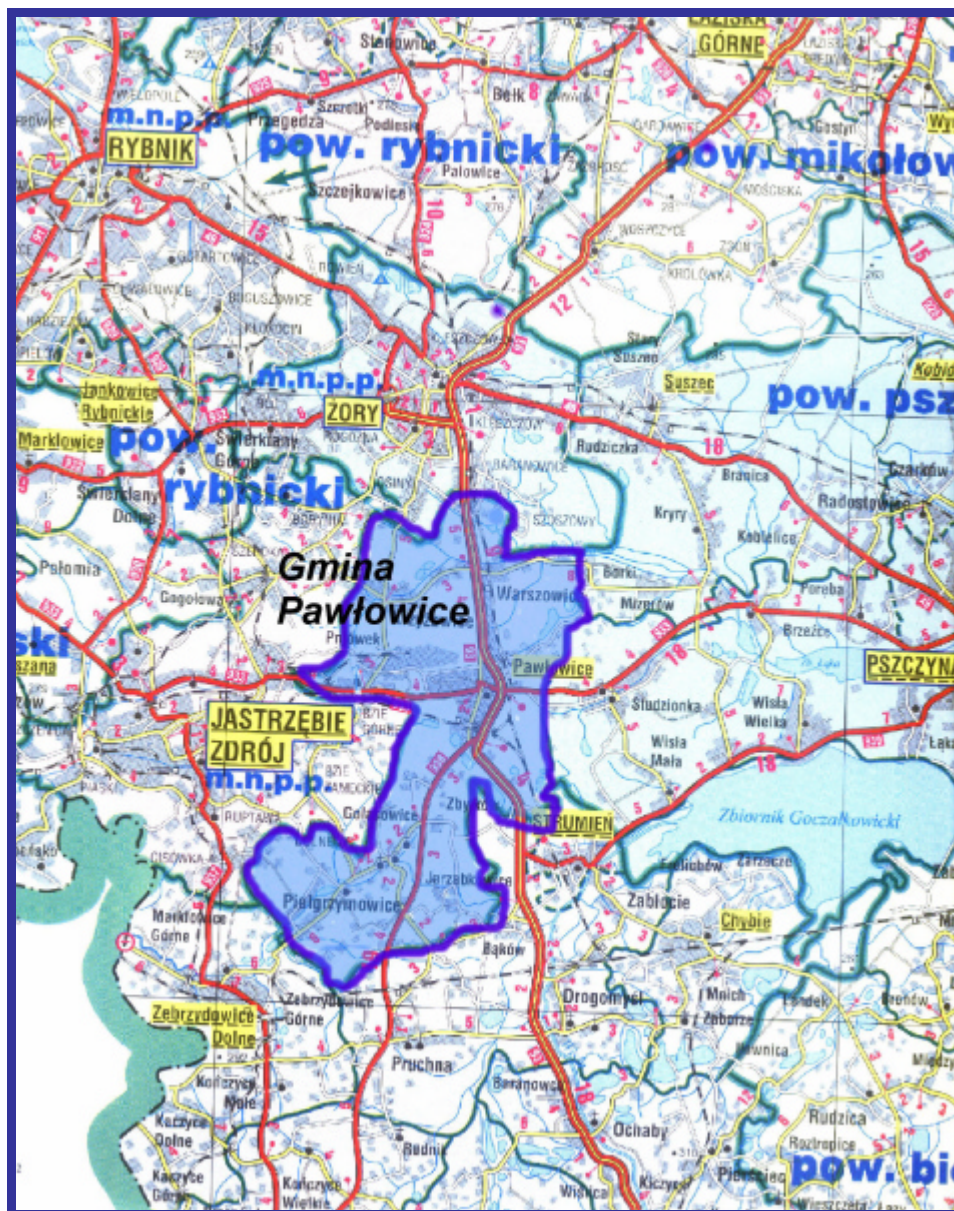

Pole ładu społecznego – społeczna zasadność, akceptacja
Pole ładu ekonomicznego – ekonomiczna, gospodarcza efektywność
Pole ładu ekologicznego – ekologiczna racjonalność

1.3 Lokalizacja Gminy Pawłowice

Gmina Pawłowice położona jest w południowej części Górnego Śląska, w powiecie pszczyńskim, województwie śląskim, w bliskim sąsiedztwie trzech dużych miast: Zory od północy, Jastrzębia Zdrój od zachodu, Pszczyzny od strony wschodniej. Lokalizacja Gminy jest korzystna również z uwagi na bliskość granicy państwowej z Republiką Czeską oraz trzech przejść granicznych: w Cieszynie, Zebrzydowicach i Chalupkach.

Rysunek 1-1 Gmina Pawłowice - orientacja

Gmina Pawłowice obejmuje swym zasięgiem siedem sołectw: Golasowice, Jarzabkowice, Krzywowice, Pawłowice, Pielgrzymowice, Pniówek i Warszowice, o łącznej powierzchni 75 km², co stanowi 16% obszaru całego powiatu pszczyńskiego. Przez Gminę przebiega droga krajowa DK-81 o ważnym znaczeniu komunikacyjnym, umożliwiającą połączenie z ośrodkami turystycznymi Skoczowa, Ustronia i Wisły, oraz DK-938 prowadząca w kierunku Cieszyna i dalej na terytorium Republiki Czeskiej. W regionalnym układzie komunikacyjnym ważną funkcję spełnia też droga Pszczyzna – Pawłowice – Jastrzebie Zdrój i dalej do Wodzisławia Śląskiego i Raciborza. Pawłowice są więc jednym z ważniejszych na terenie województwa śląskiego węzłów komunikacyjnych, o dużym natężeniu ruchu tranzytowego.

1.4 Historia

Najstarszy dokument, w którym widnieje wzmianka o Pawłowicach pochodzi z 13 listopada 1281 roku. Dokument ten mówi, że Książę Władysław, władca Księstwa Raciborsko Opolskiego nadał Wojanowi (Woynaus De Pawłowicz) 50 łanów frankonskich na terenie „Pawłowicz”, by tu zorganizował nowoczesną wieś. Data 1281 nie określa momentu powstania Pawłowic, lecz potwierdza ich istnienie, co daje podstawę do twierdzenia, że miejscowość ta powstała wcześniej. O ile wcześniej – nie wiadomo. Nie wiadomo również jak wyglądały Pawłowice zanim pojawił się tu Wojan. Przypuszcza się, że liczyły zaledwie kilka gospodarstw. Rok 1293 należy przyjąć jako początek istnienia Parafii Pawłowickiej. Pierwszy kościół w Pawłowicach powstał prawdopodobnie po 1293 roku, być może na przełomie XIII i XIV wieku. Na pewno był to kościół drewniany i nie wiadomo jak długo służył mieszkańcom Pawłowic.

W 1548 roku Państwo Pszczyńskie zakupił Biskup wrocławski Baltazar Von Promnitz i to on prawdopodobnie wytyczył dzisiejsze granice Pawłowic. Wieś stanowiła już wtedy własność Rodziny Pawłowskich. Na dzieje Pawłowic i ich rozwój największy wpływ miały trzy rody: Pawłowskich, Gusnarów, Reitzensteinów. Rodowi Pawłowskich zawdzięczają Pawłowice herb oraz XVI wieczny gotycki kościół. Ród Gusnarów wybudował wspaniały pałac, całkowicie zniszczony w czasie II wojny światowej. Od drugiej połowy XIX wieku władzę w Pawłowicach sprawował pochodzący z Niemiec ród Reitzensteinów, którego ostatni przedstawiciel opuścił te tereny w 1945 roku tuż przed wkroczeniem wojsk radzieckich.

Pawłowice, które są częścią Śląska należały w ciągu swych dziejów do różnych państw. Od X wieku do 1138 roku Śląsk należał do Państwa Polskiego rządzonego przez Piastów. W czasach rozbitcia dzielnicowego został zholdowany przez władców czeskich. Następnie przeszedł pod panowanie Monarchii Habsburskiej, a później pod władanie Prus. W XIX wieku stał się częścią zjednoczonych Niemiec. W okresie międzywojennym część Górnego Śląska, w tym Pawłowice, należała do Polski odrodzonej po I Wojnie Światowej. W 1939 r. cały Śląsk (również Pawłowice) należał do III Rzeszy. Powrócił do Polski w 1945 roku.

1.5 Geologia

Gmina Pawłowice położona jest na Wyżynie Śląskiej, w południowo-wschodniej części Kotliny Raciborsko-Oświęcimskiej.

W Kotlinie Oświęcimskiej występują utwory miocenske. Ponad lądowymi utworami piaszczystymi lub ilastymi najniższego miocenu, występują tu trójdzielne osady miocenu morskiego – reprezentowane głównie przez ily margliste z wkładkami piasków. Utwory chemiczne reprezentują wyższą część dolnego tortonu, natomiast torton górny jest ilasto-piaszczysty. Ogólna miąższość osadów miocenskich jest rzędu 1000 m. W rejonie powiatu pszczyńskiego (zachodnia część zapadliska przedkarpackiego) występują osady lessu. Oprócz nich na zachód od Oświęcimia odsłaniają się piaski i żwiry z przewagą materiału lokalnego. Utwory powierzchniowe (czwartorzędowe) reprezentowane są przez gliny zwalowe akumulacji lodowcowej z glazami narzutowymi pochodzenia skandynawskiego, piaski i żwiry rzeczno-lodowcowe a także przez osady eoliczne (piaski wydymowe, lokalnie lessy).

1.6 Klimat i szata roślinna

Gmina Pawłowice leży na styku stref klimatycznych: częstochowsko-kieleckiej oraz podsudeckiej i podkarpackiej. Istnieją tu specyficzne warunki klimatyczne odbiegające od średnich charakteryzujących podobne rejony. Kształtowanie się pogody i klimatu na obszarze Pawłowic w dużej mierze uwarunkowane jest występowaniem na tym terenie licznych stawów jak również znajdującym się w niewielkiej odległości zbiornikiem Goczalkowickim. W ciągu roku najczęstszy jest tu napływ powietrza z północnego – zachodu i zachodu.

Średnia roczna temperatura na obszarze Gminy wynosi +7 do +18°C. Średnia temperatura w najcieplejszym miesiącu – lipcu wynosi +17 do 18°C a w najzimniejszym – styczniu – 2 do 3 °C.

Region klimatyczny, do którego należy Gmina Pawłowice to region klimatu kotlin podgórskich z podregionami:

- Kotliny Oświęcimskiej – ciepły i umiarkowanie wilgotny
- Wyżyny Śląskiej – umiarkowanie ciepły i umiarkowanie wilgotny, z dużymi wpływami miejsko-przemysłowymi.

Średnia roczna wysokość opadów atmosferycznych wynosi 800 – 900 mm, przy czym półrocze letnie skupia 65% opadów. W okresie letnim istnieje duża dostawa wody z tzw. opadów poziomych: mgły i szadzi. Na terenie Gminy znajduje się około 650 ha lasów co wpływa na właściwości retencyjne tego obszaru. Lasy oraz tereny zasobne w stawy odgrywają niezwykle ważną rolę w kształtowaniu się stosunków wodnych. Wskutek swych właściwości retencyjnych (tzn. zdolności wchłaniania i magazynowania wody) zmniejszają wezbrania powodziowe i opóźniają odpływ wód z wiosennych roztopów oraz gwałtownych opadów letnich. Warstwa drzew w zbiorowiskach leśnych wychwytuje także formy wilgoci

atmosferycznej zwane opadami poziomymi (mgła, szron, okiszc, sadz). Wielkość tych opadów może w górach przekraczać wielkość opadów. Zwarta roślinność zielna utrudnia spływ powierzchniowy oraz magazynuje ogromne ilości wody w swoich tkankach. Na przykład 1m² pokrywy mszystej, wazacej w normalnym stanie 1 kg, zatrzymuje po deszczu ok. 5 kg wody. Gleba lesna przerosnięta korzeniami roślin i spulchniona przez liczne organizmy zwierzęce jest w stanie wchłonąć ok. 74% wody w stosunku do swojej wagi w stanie suchym. Z tych względów rola retencyjna lasów jest ogromna.

Lasy występujące na obszarze Gminy są pozostałością po dawnej Puszczy Pszczyńsko-Raciborskiej. W XIX i XX wieku dewastacja środowiska naturalnego doprowadziła do zubożenia i wyniszczenia znacznej części lasów. W niektórych tylko miejscach zachowały się pojedyncze okazy wiekowych drzew, które są chronione jako pomniki przyrody. W lasach mieszanych występują: graby, buki, dęby, brzozy, olchy i sosny. W lasach iglastych: świerki i sosny.

Okres wegetacyjny trwa 210-230 dni.

1.7 Sytuacja społeczna, zaludnienie, ruch naturalny ludności

W 1996 roku Gminie Pawłowice zamieszkiwało ok. 17,644 tys. mieszkańców. Do końca 2000 roku liczba ludności zmalała do ok. 17,570, tj. ok. 0,4%. Wynika z tego, że obszar ten odznacza się na ogół umiarkowanym, bardzo niewielkim spadkiem liczby ludności.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi obecnie ok. 234 osoby na 1km², to jest nieznacznie więcej od średniej dla całego obszaru powiatu pszczyńskiego.

Tabela 1-1 Ruch naturalny ludności¹

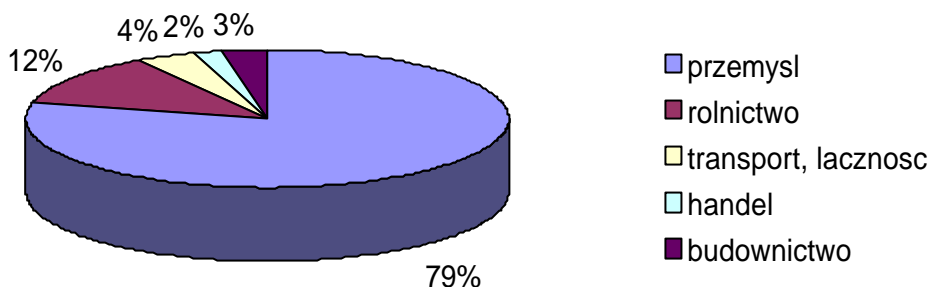
Powierzchnia [km ²]	Ludność		Urodzenia	Zgony		Przyrost naturalny	Saldo migracji
	[tys.]	[na 1 km ²]		Ogółem	Niemowleta		
1	2	3	4	5	6	7	8
75	17,570	234	185	104	1	81	-84

Z powyższego zestawienia wynika, że straty spowodowane migracjami są w dostateczny sposób bilansowane poprzez przyrost naturalny. Stąd w tych rejonach, w ostatnich latach, występuje dość ustabilizowana liczba mieszkańców.

¹ Rocznik statystyczny województwa śląskiego za 2000 rok

1.8 Struktura utrzymania i zatrudnienia

Głównym źródłem utrzymania na obszarze Gminy jest przemysł – aż 79% ogółu zatrudnionych. Rolnictwo jest źródłem utrzymania dla ok. 12% mieszkańców. Działy gospodarki związane z transportem i łącznością – ok. 4%, pracujący w budownictwie stanowią ok. 3% zaś 2% - ludność utrzymująca się z handlu

Rysunek 1-2 Struktura utrzymania i zatrudnienia²

Kopalnia Węgla Kamiennego „Pniówek”, działająca na terenie Gminy jest największym pracodawcą na jej terenie. Stanowi ona jednak część Jastrzebskiej Spółki Węglowej S.A. z siedzibą w Jastrzebiu Zdroju. Zatem sekcja: górnictwo i kopalnictwo nie jest reprezentowana w zestawieniu firm działających na terenie Gminy Pawłowice.

W Gminie Pawłowice od 1994 roku wyraźnie spadła liczba pracujących w gospodarce narodowej co jest efektem drastycznego spadku zatrudnienia w przemyśle³. Ograniczenie miejsc pracy w przemyśle w dużej mierze zostało złagodzone przez nowopowstające małe firmy osób fizycznych. Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych jest w Pawłowicach bardzo duża.

1.9 Charakterystyka sektora gospodarczego

Z surowców mineralnych występujących na terenie Gminy Pawłowice najważniejsze znaczenie dla gospodarki posiada węgiel kamienny. To tutaj znajduje się dwunasty zakład górniczy w kraju pod względem wielkości sprzedaży węgla, drugi pod względem udziału w eksporcie – KWK Pniówek.

Gmina Pawłowice należy do Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Podstrefy Jastrzebie – Zory. Strefa ta została ustanowiona Rozporządzeniem Rady Ministrów w

² Rocznik statystyczny województwa śląskiego za 2000 rok

³ Program Aktywizacji Gospodarczej Gminy Górniczej Pawłowice

czerwcu 1996 roku (na okres 20 lat) w celu stworzenia nowych miejsc pracy oraz przyspieszenia procesów restrukturyzacyjnych w regionie katowickim. Jest Strefa rozproszona składająca się z czterech podstref:

- gliwickiej
- sosnowiecko-dąbrowskiej
- tyskiej
- jastrzębsko-zorskiej

W zarządzanie przekazano KSSE S.A. tereny o łącznej powierzchni 827 hektarów, w tym 123,49 ha podstrefie jastrzębsko-zorskiej. W granicach administracyjnych Gminy Żory (sołectwo Baranowice) i Gminy Pawłowice (sołectwo Warszowice) jest obszar „Pola Warszowice” (tereny wstrzymanej budowy kopalni węgla kamiennego) o powierzchni 38,32 ha.

Na „Polu Warszowice” zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej uzyskało 9 firm, z których 3, tj. „Lakma Strefa” sp. z o.o. producent chemii gospodarczej, „Nowe Śląskie Kable” sp. z o.o. producent kabli elektrycznych oraz „Libet 2000” sp. z o.o. producent kostki brukowej rozpoczęły swoją działalność w 1999 roku.

Ostatnie lata cechują się dużym wzrostem średnich i małych przedsiębiorstw – w tym głównie handlowych, budowlanych, transportowych i usługowych. Na początku roku 2000 liczba tych podmiotów gospodarczych wynosiła blisko 800 czyli z tendencją do utrzymywania się na osiągniętym poziomie, mimo znacznej płynności pod względem właścicieli i branż. Statystycznie 1 firma przypada na 22 mieszkańców.

1.10 Strategiczne założenia rozwoju Gminy Pawłowice

1. Cel rozwoju Gminy Pawłowice

Strategiczne założenia rozwoju Gminy przedstawiono w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pawłowice”, 1997 rok.

1.1. Cel główny

„Harmonijny rozwój Gminy” zapewniający zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, wzrost poziomu jakości życia oraz umożliwiający godziwe życie następnym pokoleniom.

1.2. Cele strategiczne

Przyjmuje się, iż „Harmonijny rozwój Gminy” uzyska się poprzez osiągnięcie następujących celów strategicznych:

- 1.2.1. Wysoki poziom wykształcenia zawodowego i ogólnego mieszkańców
- 1.2.2. Stan środowiska naturalnego zgodny z normami
- 1.2.3. Bezkolizyjny układ dróg krajowych i lokalnych

- 1.2.4. Kompletna infrastruktura techniczna w Gminie
- 1.2.5. Znaczący wzrost dochodów Gminy

1.3. Cele operacyjne

Osiągnięcie celów strategicznych nastąpi poprzez realizację celów operacyjnych

- 1.3.1. Celowi edukacyjnemu, o którym mowa w punkcie 1.2.1. przypisuje się następujące cele operacyjne:
 - Utworzenie liceum ogólnokształcącego w Gminie
 - Utworzenie gminnego funduszu stypendialnego dla młodzieży podejmującej naukę w:
 - Szkołach wyższych
 - Liceach ogólnokształcących
 - Technikach i liceach zawodowych
 - Powiększenie zasobów księgozbiorów w bibliotekach publicznych
- 1.3.2. Celowi ekologicznemu, o którym mowa w punkcie 1.2.2. przypisuje się następujące cele operacyjne:
 - Ograniczenie zasięgu i siły oddziaływania szkód górniczych
 - Ograniczenie skutków eksploatacji gazu
 - Ochrona naturalnego ukształtowania koryt rzek i potoków (ograniczona regulacja ich przebiegu)
 - Wzrost powierzchni terenów leśnych, zadrzewień sródpolnych i parków
- 1.3.3. Celowi komunikacyjnemu, o którym mowa w punkcie 1.2.3. przypisuje się następujące cele operacyjne:
 - Budowa obwodnicy sołectwa Pawłowice z dwupoziomowym skrzyżowaniem DK 93 z DK 933
 - Budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach dróg wojewódzkich z DK 93
 - Budowa chodników wzdłuż dróg krajowych, wojewódzkich i lokalnych oraz bezkolizyjnych przejść pieszych
- 1.3.4. Celowi infrastrukturalnemu, o którym mowa w punkcie 1.2.4. przypisuje się następujące cele operacyjne:
 - Zakonczenie gazyfikacji Gminy
 - Budowa systemów odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków oraz systemów odprowadzania wód opadowych z układu dróg i ulic
 - Minimalizacja oddziaływania szkód górniczych na sieci infrastruktury technicznej
- 1.3.5. Celowi ekonomicznemu, o którym mowa w punkcie 1.2.5. przypisuje się następujące cele operacyjne:
 - Rozwój specjalnej strefy ekonomicznej
 - Eksploatacja gazu na terenie Gminy
 - Wzrost liczby silnych kapitałowo małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w sektorach szans rozwojowych
 - Napływ kapitału zewnętrznego
 - Rozwój rolnictwa i agroturystyki